

Усе ўчынкі нашыя ад страху

З сучаснай амерыканскай прозы

Сэм Топераф

Тарантул

Я люблю ноч. Люблю месяцовае святло, цені, цёмныя закуткі, дрыготкі змрок. Я не паэтызую. Проста я верны сваёй сутнасці, сваёй начной сутнасці. Як усе тарантулы.

Я тэхасец з галавы да ног. Такі криваногі, што ззаду я гляджуся як чатыры раскірэчаныя кашлатыя каўбоі. Амарыльё* . Усё жыццё – у штаце Самотнай зоркі**. Гэй, паганяй! Тут і памру.

Цяпер я ў “Эль Капітане” – адзіным кінатэатры, які застаўся ў цэнтры гораду са старых часоў.

Я добра ведаю гэтае месца. Звычайна я няспешна заходжу, калі ўжо цёмна, – караскаюся пад дзвярыма жаночай прыбіральні, знаходжу падлоктавік ля сцяны – маё заўсёднае месца, – гляджу фільм, пакуль крыху згаладаюся, і звальваю. Часам мне нават ня трэба выпаўзаць вонкі, каб адшукаць чаго-небудзь смачненькага: прусака-акселерата ці мышаня. Глядзець кіно лепш за ўсё пад добры закусон.

Вы, мабыць, скажаце, што пад маім грубым абліччам насамрэч хаваецца рамантычнае сэрца. Гэта радок з “Ваўка”, калі вы ня ведалі. Джэк Нікалсан. Люблю Джэка. Кажуць, я да яго падобны.

* Амарыльё – горад у Тэхасе. (Заўв. перакл.)

** Так называюць Тэхас. (Заўв. перакл.)

Так ці гэтак, я гляджу “Сьнягі Кіліманджара”. Думаў, будзе поўная лажа – пераважна праз усю гэтую рэкламную шуміху ды таму, што зборы далі каля мільярду чыстага прыбытку. Гэта рымэйк, з Томам Крузам і Ніколь Кідман. У звычайным жыцці яны саентолагі*. Тут, у гэтай баптысцкай краіне! Але я не суджу, толькі ем сваю закуску і ўзіраюся ў экран.

Я ня надта добра бачу. Як і ўсе мы. Нам лепей у цемры, чым на сьвятле – мы начныя істоты. Прымурыжыш вочы – тады нармальна. Цьмяна, але глядзець можна. А музыка, якая музыка... Проста неверагодна. Калі грае кантрабас і ўступаюць літаўры, я ўвесь трымчу. Кожны валасок трапеча. Магчыма, музыка і прываблівае мяне больш за ўсё. І тытры: прыемна бачыць знаёмыя імёны. Хорст Рэйн – ён атрымаў Оскара за “Два дзівы”. Мне спадабалася, як Джулечка Тэйлар дала рады кастынгу, але за яго Оскараў не даюць, хаця гэта й істотна. Калі па экране паўзуць тытры, мяне торкае. Я проста млею.

Я казаў вам, што я тут ужо тры дні – прынамсі, мне так падаецца. У такой цемры дакладна сказаць цяжка. Звычайна, калі пасля апошняга сеансу кінатэатр пусьцее, я разумею: час сыходзіць. Але зараз я не магу выбрацца.

Дзвёры ў жаночую прыбіральню заваленыя. Уявіце, што гэта такое для начной істоты – тырчэць у кінатэатры. Адвечная ноч – што занадта, то нядобра. Я нават заснуць не магу, хаця стаміўся неймаверна.

Таму я гляджу “Кіліманджара”. Гляджу, гляджу і гляджу. І вось што я вам скажу: ніякіх Оскараў ён ня варты. За выключэньнем, хіба, адной сцэны. Можа, памятаеце. Калі Том Круз, беласкуры паляўнічы-адмыслоўца, уначы заходзіць з ліхтарыкам у намёт да Ніколь. Ён крадзеца цішком, але ня хоча, каб гэта заўважылі – і я яго разумею, таксама не люблю паходзіць на начнога злодзея. Асьвятленьне – Рауля Фліна, але яму Оскара не дадуць, бо надта ж тонкая работа.

У кожным разе, гэта самае натуральнае ашуканства, але мне яно даспадобы. Том, як ні стараецца, ня можа прамінуць чужой жонкі, нават калі ў рэальным жыцці яна – ягоная ўласная сужэнка. Мне падабаецца, што Ніколь дакладна ведае, як неўпрыкмет завабіць Тома. Як асоба яна нічога ня вартая, і ясна, што ён яшчэ праз яе пацерпіць. Але якая шыкоўная жанчына, немагчыма шыкоўная, і крыху засмучаная. Такі нешчаслівы і прыгожы лёс.

Ведаю, я безнадзейны рамантык.

Дык вось, калі ён уваходзіць да яе ў намёт, яна сьпіць ці робіць выгляд, што сьпіць, пад сеткай ад маскітаў. Вы, мабыць, бачыце, як трапечуць яе вейкі, хоць я цалкам ня пэўны. На ёй карункавая начная сарочка. Ружовая. На сафары – ружовыя карункі? А як жа ж. Ружовая, вабная Ніколь. Том глядзіць на яе. Цікава, што ён адчувае – не персанаж, а сам Том, калі глядзіць на сваю жонку ў ролі чужой. Ён глядзіць. Яна варухнулася і ціхенька ўздыхнула ў сьне. Яе рука сьлізгае ўздоўж падушкі. А адтуль – якраз адтуль – з-за падушкі насоўваецца чорная пляма. Першым разам я не паверыў сваім вачам. Гэта быў адзін з нас – такі самы, як я. Малады і прыгожы тарантул.

Ён рухаецца, як Барышнікаў, пад піцьката струнных Галівудскага аркестру. Дзьве – дзьве з паловай цалі ростам. Зграбны, правільныя рысы твару, белыя вузкія клькі і прыгожая ўсьмешка, нейкая крыху сарамл-

* Эзатэрычна-філасофская плынь, мэта якой – дапамагчы чалавеку знайсці шлях да самога сябе. (Заўв. перакл.)

івая. Ёсць пытаньні, чаму яму далі ролю? Вось ён выходзіць з-за падушкі – скрыпкі змаўкаюць – і ступае ёй на плячо. Як ён падымае і падгінае пярэднія ногі! Якая грацыя!

Але яны ніколі гэтага не заўважаюць. Гледачы. Ня бачаць ні грацыі, ні вытанчанасці. Бачаць толькі... Ня ведаю, што. Зазвычай ім прыкра, непрыемна, брыдка, мязотна – якое заўгодна агідлівае слова. Не заўважаюць нават ягонай цудоўнай усмешкі!

Трэба надаць належнае Тому. Ён не пераігрывае – крыху звузліліся вочы, і ўсё. Ніколь ня так проста, ёй нельга зварухнуцца. І хаця ўсю атруту ў нашага героя ўжо, відавочна, высмакталі, клькі ў яго самыя сапраўдныя.

Ён мацае паветра пярэдняй нагой і рухаецца далей. Скрыпкі заходзяцца енкам. Ён накіроўваецца праз плячо да ямінкі. Бездакорная скура. Том глядзіць на яе. Падымае антымаскітную сетку. Павольна. Яе грудзі ўздываюцца і апускаюцца. Карункі сарочки ўздываюцца і апускаюцца, ад удараў сэрца ўздрыгвае бледная скура. Калі ён падносіць руку да яе грудзей, вочы ў яго яшчэ болей звужаюцца. Уступаюць вяланчэлі.

Том нахіляецца. Адзін удар тыльным бокам далоні – і павук адлятае ў цемру. Томаў бот ляціць на земляную падлогу. Кульмінацыя ў музыцы. І цішыня. Перад намі ягоны твар буйным планам: паляўнічы-адмысловец задаволены. Цень задуменнай усмешкі. Ніколь прачынаецца, бачыць яго, усміхаецца. Яна й не падазрае, што адбылося. Цягнецца да яго. Яны не абмовіліся й словам. Сюжэт – паводле старога Хэма.

А мне цікава: павук і дасюль на абцасе ягонага бота?

За што нас ненавідзяць? Вядома, мы маем клькі і атруту. Але мы не нападаем – я паўтару: не нападаем на чалавека. Тым болей на такіх сонных, нявінных – умоўна кажучы – істотаў, як Ніколь Кідман. Але ў гэтым баптысцкім заходнім Тэхасе лічаць, што тарантул – нейкая жудасць. Быццам гэта адзін з нас спакусіў у Эдэмскім садзе Еву, ці нешта такое.

Стары мудры Натан неяк казаў мне, што ў Еўропе, асабліва ў Італіі, дасюль вераць, што ўкус тарантула можа быць смяротным. Але патлумачце, навошта ж нам атручваць тое, што мы не збіраемся есці? А яны думваюць, што каб надзейным чынам адагнаць сьмерць, трэба таньчыць, як дэрвіш, Тарантэлу. Круцяцца, скачуць, падскокваюць, каб адагнаць паралош, летаргію. Што з іх возьмеш, з гэтых італійцаў? Калісьці яны нават верылі, што ўкусы заразныя, і цэлыя гарады таньчылі гадзінамі запар, пакуль апошні танцор, спатнелы, ня рухне ў знямозе на зямлю. Калі зваліўся апошні – горад, відаць, выратаваны. Вось бы паглядзець на такое відовішча ў Амарыльё.

Сказаць праўду? Нас можна трымаць у далонях, і мы ня ўкусім. А як жа яны, па-вашаму, трэніравалі гэтага малойца з “Кліманджара”? І нават калі нейкім неверагодным чынам мы кагосьці ўкусім, што з таго? Ня горш, як уджаліць шэршань. А ці да іх ставяцца з такой пагардай, як да нас? Ну, можа, і так, але каб шэршаняў так ненавідзелі?

Усё проста: галодныя – мы ямо. Гэтаксама, як вы. У “Кліманджара” паляўнічыя на сафары, каб паесці, забіваюць антылопу. І абарыгены засмажваюць яе для Тома на ражне. І ўсё як мае быць. А калі я атручу мышку, зьем яе па кавалачках і пакіну шкілецік і скурку – дык я гідкі! Ну-ну.

Мне дзевяць гадоў – пачатак сталасці. У сярэднім мы жывем гадоў дваццаць з нечым. Мама адклала 200 яек. Мы доўга не заседжваліся –

ані я сам, ані мае браты й сёстры. Я перабраўся з кокана ў цёмную, бясъ-печную нару, як толькі ў мяне высьпела гэтая думка: “Перабірайся з кокана ў цёмную, бясъпечную нару”.

Я ўжо казаў, што мы не зусім добра бачым і чуем. Але зрок і слых нам ня надта і патрэбныя, бо нам дадзеныя тактыльныя адчуваньні. Усё жывое чуйнае да дотыку, але ж ня так, як тарантул. Дотык для нас – як зрок для арла. Нават лёгенька краніце маё цела – і я даведаюся пра вас усё. Паверце. Звычайна я ўцякаю ад кантакту, калі толькі не галодны, бо тады магу схапіць усё, што варушыцца. А раз-пораз, калі не хачу, каб мяне турбавалі, я прыхінаюся да чаго-небудзь сьпінай, ускідваю пярэднія ногі, як Брус Лі, і ашчэрваю клыккі. Застрашальная поза. Звычайна спрацоўвае.

А папярэджваюць пра небяспеку такія тоненькія валаскі – шчэць, поўсьць, завіце як хочаце. Імі пакрытае ўсё маё цела. Цёмнымі-цёмнымі валаскамі. Натан распавядаў, што бачыў ва універсітэце ў фільме, як цвыркун адно дакрануўся да валасінкі тарантула. Павук атакуе – і нават у заповоленых здымках не відаць удару. Толькі нешта размытае – і мёртвы цвыркун. Вось бы паглядзець той фільм. Калі яшчэ пабачыш сабе падобнага ў галоўнай ролі?

Натан каза, у Турцыі людзі нас выкарыстоўваюць, каб лавіць мух. Я заўжды ўяўляю сабе вечар у Стамбуле: па сьценах мільёнаў спачывальняў скачуць, быццам тэнісныя мячыкі, тарантулы. Мухі знікаюць – бззыньк, бззыньк, бззыньк. Перамога тарантулаў.

Я далёка не звычайная істота. Ясна, што калі *trichobothria* – асабліва чуйныя валасінкі на нагах – уздымаюцца, ува мне абуджаецца жаданьне забіць. Кажу “жаданьне”, але гэта не жаданьне, гэта – як яно завецца? Дакладнага назову і няма, бо гэта чыста тарантульскае... Мне гэта непадуладна. Я проста... Але мне падуладнае шмат што іншае. Вось чаму я далёка не звычайны павук. Ня ведаю, ці гэта добра – ісьці супраць сваёй глыбіннай сутнасьці, але гэта я і раблю. У мяне дапытлівы розум. Я хачу быць – як гэта сказаць? – у нечым крыху менш тарантулам. Можна, таму, што магу сабе гэта дазволіць. Я вялікі й моцны. Як казаў у “Зьзяньні” Нікасан: добра, калі ня трэба баяцца – можна расслабіцца. Але, зрэшты, мо’ я зашмат наглядзеўся фільмаў.

Мне трэба сапраўдны дзень і сапраўдную ноч. Трэба ведаць, што прыродны цыкл не спыніўся. Таму я мусіў паспрабаваць выбрацца з “Эль Капітана”. Жаночую прыбіральню, як я казаў, завалілі, але заставаўся адкрыты вентыляцыйны люк у мужчынскай. Я вырашыў палезьці па ім. Ён вёў да вентыляцыйнага каналу, а адтуль – да іржавых кратаў у вонкавай сьцяне – ледзь працісьнешся – і да вадасьцёку, запоўненага засохлым лісьцем. Пакуль спускаўся, я пасьпеў упадабаць шараваньне шурпатага лісьця.

Узыходзіла сонца, і ўсё ахутваў ранішні туман. Не адразу, але я зарыентаваўся і рушыў далей па асфальце, цераз адводны канал – туды, дзе стаяць нізкарослыя сосны. Смага, стома, тупы галаўны боль, пульсаваньне *trichobothria*. Падпаўзаючы да сваёй нары, я адчуваў сябе галодным і злым, як кактус, і мне яно было нават прыемна. Вось і дом. Але што гэта? Перад уваходам калыхаюцца ў паветры некалькі парваных павуцінак. Я ведаў – напэўна, інстынкт – што трэба іх зараз жа паправіць. Ткаць шаўковую павуту заўжды нялёгка, а калі ты зьняможаны – увогуле катарга.

Мінула хвілінаў дваццаць, а я ўсё яшчэ цыраваў сваё сеціва. Тады я

і ўбачыў яе. Яна завісла ў паветры, пералівіста-сіняя, з рудаватымі крыламі. Пэўна, сачыла за мной увесь час. І, скажу я, была яна хараства надзвычайнага. Як Ніколь Кідман перад тварам сьмерці.

Яна села на галінку невысока над зямлёю.

Мы толькі глядзелі адно на аднаго. Ні гуку, ні руху – недзе, можа, з паўгадзіны. Мне падалося, размах крылаў у яе – цалі тры ці каля таго. Доўгія вускі паціху варушыліся. Я адно ўзіраўся, не спрабуючы нават вылічыць, хто яна, адкуль і што задумляе.

Але я яе ведаў. Заўжды ведаў. Натан усё пра яе распавёў. Дзе ні зьбяруцца тарантулы – абавязкова гаворка пра яе. Земляная аса. Род *Pepsis*. Наш сьмяротны вораг. О, якая прыгожая мсьціўца! Ад вусьцішных гісторыяў пра *Pepsis* валаскі ўставалі дыбарам, але апісаньне зьнешнасьці было нязьменным: сіняе з металёвым адлівам цела, велізарныя брунатныя крылы, страшэннае джала на брушку – о так, бачу! Кажуць, найбольш небясьпечная падчас цяжарнасьці. І гэтая зьбіралася адкласьці яйка.

Натан заўжды кпіў з гэтых гісторыяў пра чары й пакуты, але так ці гэтак, канчатковы вынік быў аднолькавы: парэшткі тарантулаў на дне глыбокіх, цёмных нораў – паханьні ў стылі Эдгара Алана По. Калі мы апошнім разам гаварылі пра гэта, ён сказаў, што гэтыя істоты жывяцца нектарам. Мне яшчэ падумалася, як пазьтычна гучыць: нектар... Пакуль ён не патлумачыў, што нектар – гэта *мы*.

Мы ўзіраліся адно ў другога. Вецер варушыў на мне валаскі. Я выгнуў пярэднія ногі, ашчэрыў клькі. Настрой у мяне быў гульлівы. Мы мусілі б – як гэта завецца? – уступіць у кантакт. Але не. Мы толькі глядзелі адно на другога. Мне хацелася адвесьці вочы, вярнуцца да рамонтнаму нары. Але каб на мяне ліха, калі прайграю ў глядзелкі цяжарнай асе! Мы таропіліся адно на аднаго далей. Можа, яшчэ хвілінаў дваццаць. У мяне было адчуваньне, што за намі хтосьці сочыць, але я ня мог адарваць вачэй. У жываце вурчэла, *trichobothria* трымцелі, як ніколі ў жыцьці.

Я нават не заўважыў, як яна пераляцела. Так імкліва. Толькі што была ў паветры – імгненьне – і яе няма.

Я азірнуўся паглядзець, куды яна магла падзецца, але яна зьнікла. А тады я яе адчуў. Вельмі блізка.

Вельмі блізка? *На ўласнай сьпіне!*

Я правёў па сьпіне пярэдняй нагой. Там яе ўжо не было. Яна паўзла па маім жываце, джалам рассоўваючы на мне поўсьць. О Божа, гэтая дзеўка мяне торкае! Напраўду, мне нават падабалася стрымлівацца. Якое неверагоднае валоданьне сабой. Аскеза. Затым – Божа, як я гэта трываў?! – яна агарнула мяне сваімі крыламі. Далей цярпець я ня мог. Я клацнуў клькамі... але яе там і сьлед прастыў. Рухі, як у матылька, джала, як...

Я адчуў шчыпок у нізе жывата, якраз там, дзе пачынаецца задняя нага. Усяго толькі шчыпок.

Яна адскочыла ўбок, быццам я нічога не абыходзіла, быццам ёй няма да мяне справы. І праўда: яна не зьвяртала на мяне ніякай увагі. Сківіцамі й нагамі яна капала зямлю акурат перад уваходам у маю нару. Ніколі ў жыцьці я ня бачыў такой утрапёнай працы. Зямля ляцела налева, направа, ва ўсе бакі. Яна закапалася глыбока – не відаць. Я паспрабаваў зазірнуць у ейную нару, але мяне не трымалі ногі. Я ня мог зварухнуцца. Ня тое, каб зусім ня мог – проста не настолькі хацеў. Ход атрымаўся глыбокі і вузкі – я б сказаў, сапраўдны тунэль. Памятаю, падумаў, як непрыемна будзе выбірацца з такога.

Калі яна зрабіла сваю справу, было за поўдзень. У галаве – страшэнная каламуць. Усё цела гуло. Я паспрабаваў паказаць, што не зьбіраюся

рабіць ёй нічога благога. Урэшце, яна ж цяжарная. Сонца захінула хмарай, паветра пацямнела. Я бачыў яе крыху ясьней. Яна рухалася рыўкамі, як завадная цацка, аглядала нару, а пасля вярнулася да мяне. Як паказаць ёй, хто я такі? Што я магу ёй зрабіць, калі сапраўды захачу? Натуральна, я абразіўся: яна паводзіла сябе так, быццам мяне тут увогуле няма.

Што ж, паглядзім. Я стаў у застрашальную позу. Ці паспрабаваў. Але яна нават не заўважыла. У наступную хвіліну яна зноў сьлізнула пад мяне. Яе сківіцы, сківіцы-экскаватары, сьцяліся на маёй задняй назе.

Вельмі доўга я нічога не адчуваў. Бадай што хватка яе зрабілася яшчэ мацнейшай, а боль – пульсуючым. Я падумаў: гэта ня можа доўжыцца вечна. Урэшце яна пачала выгінацца пада мною, узмахваць крыламі, кожны раз дакранаючыся імі да зямлі. Там, дзе на мяне ціснула, я спрабаваў адсоўвацца. У нейкі момант я падняў столькі ног, што ледзь ня ўпаў. І тады, на маё здзіўленьне, яна мяне паваліла. Мяне! У чатыры разы большага за яе. Мы пакаціліся ўздоўж уваходу ў маю нару, і каціліся далей і далей. Я злавіў сябе на думцы: “Спадзяюся, ніхто гэтага ня бачыць”. Яе сіняе цела пакрылася пылам, крылы выглядалі абтрапанымі, але сківіцы сьцяліся моцна.

А затым... вох! Якраз у ніз жывата. На гэты раз мяне наскрозь працяў востры, глыбокі боль. Як нажом. Глыбокі. Страшэнны. Пранізлівы. За ўсё жыццё ніколі не адчуваў такой жудаснай пакуты. Мяне калаціла. Але хутка – дзіўная рэч – зрабілася ня так і блага. Падавалася, што ад жывата па ўсім целе разьліваецца прахалодная вадкасыць. Ня ведаю, як патлумачыць: у прахалодзе было цяпло, калі ў гэтым ёсьць сэнс. Цела расслабілася, боль амаль адразу сышоў. Ногі абмяклі, усё абмякла. Навалілася нейкае здранцьвеньне. Хораша, адно толькі сэрца ня б’ецца. Я прыслухаўся. Не, дакладна ня б’ецца. Я, тым ня менш, ведаў, што не памёр. Той, хто прыслухоўваецца да свайго сэрца, ня мёртвы.

Ведаецца, што ва ўсім целе мне ня здрадзіла? Зрок. Я глядзеў, што мае адбыцца. Бачыў, як выцягнуліся мае ногі. Бачыў вершаліны дрэў, лапкі неба – галава амаль не паварочвалася. І ведаецца, што самае дзіўнае? Маё другое “я” між тым разважала: а як бы яно ўсё выглядала, каб здымаў Хорст Рэйн, ды на запаволенай хуткасыці. Уяўляецца? Я не баяўся – я ведаў, што калі думаю, то, мусіць, яшчэ жывы. І я заўважыў, як пачало цямнець.

Але цяпер поўдзень. Чаму так цёмна?

Яна наблізілася. Павольна. Выгляд у яе быў, скажу я вам... Дзе пічыката струнных? Я бачыў, як яна зьлізвае з джала кроплю крыві. Маёй крыві. Нават не зірнуўшы на мяне. Натан, я клянуся: калі ў наступны раз сустрэну цяжарную асу – зраблю з ёй тое самае, што Том Круз – з Ніколь.

Ведаю, я нейкі спаралюшаваны. Але, думаю, гэта пройдзе.

Вось я зноў рухаюся. Дакладней, мяне рухаюць. Цягнуся – мяне цягнуць – па зямлі. Краем вока я бачу ейны цень. Бачу сябе: адна нага – у яе ў роце. Яна прыўзняла мяне і кінула ў нару. Уніз галавой. Я павольна сасьлізнуў. Не да самага дна – пада мною яшчэ заставалася крыху месца. Было відаць цёмнае неба – прынамсі, маленькую круглую плямку неба.

Але яго нешта затуліла. Яна спусьцілася ў нару і ўзьлезла на мяне. Я бачыў выраз яе твару, дакладней, абсалютна непранікальны твар без аніякага выразу. Яна падавалася цалкам абыякавай, быццам яе тут і няма, быццам яна тут ні пры чым. Спусьцілася, глядзіць, узіраецца, але мяне наўрад ці заўважае. З яе жывата высьлізнуў ліпкі зеленаваты камяк. Ад

ягонага смуроду ў мяне закружылася галава. Цёплы, патыхае пратухлым маслам.

Наступны кадр – яна зноў працуе крыламі. Круціць галавой, аглядаецца ў нары. Што ж гэта выйшла з яе міжножжа – студзяністае яйка? Яно зьяла ў слабым святле. Адзінае празрыстае яйка – упала і моцна прыляпілася да майго жывата, перапэцканага яе выдзяленьнямі. Бачылі б гэта тарантулы – іх бы перасмыкнула ад агіды.

Яна выпайзла з нары, на хвіліну закрывішы святло. І зьнікла. Я зноў бачу неба – вось радасьць. Пачакаю, пакуль гэта пройдзе, сказаў я сабе. Усё будзе добра.

Тады пасыпалася зямля – спачатку лёгкія камячкі, а потым ручаіна буйных. Яны валіліся ў вочы, у рот. Я ня мог ні плюнуць, ні кашлянуць, ні сыкнуць. Святла ўжо амаль не было, але я ўсё яшчэ бачыў свае ногі і дзіўную вільгаць на жываце.

Прайшлі гадзіны – усё было спакойна. Кажу – гадзіны, але напраўду ня ведаю, колькі гэта доўжылася. Смурод выветрыўся, ці, можа, я да яго прызвычаіўся. Я, здаецца, ня зьехаў з глузду, але што гэта раптам такое ў мяне на жываце? Нейкі рух. Трымценьне. Во-о-о-о-о-ох! Джала? Адкуль?

Гэта яйка. Драпае. Кусае. П’е маю кроў. “Інтэрв’ю з вампірам”. Зноў Круз.

Натан неяк казаў мне, што перад сьмерцю бачыш, як пракручваецца ўсё тваё жыццё, бы ў кіно. Са мною нічога такога не адбываецца. Я дакладна ведаю, дзе я. У нары, пад паркінгам ля кінатэатру “Эль Капітан” у маім улюбёным штаце Самотнай зоркі. Гэй, паганяй! Паказваюць “Сьнягі Кіліманджара”.

Штосьці распорвае, распорвае мне жывот. Я чую сківіцы. Можа, я пачую, як пракручваецца ўсё мае жыццё. Па меншай меры, гук – як клацаюць маленькія сківіцы, але я ня ўпэўнены. Я болей сабе не давяраю.

А магчыма... Магчыма, каб я не задурывіў сабе галавы Галівудам... Магчыма, каб я быў вярнейшы сабе, сваёй тарантульскай натуре. Мне падалося, я чую настаўленьні Натана: “Сынку, я ж цябе папярэджаў пра *Pepsis*. Чаму ты ня слухаў? Чаму ты здрадзіў сваёй прыродзе? Чаму ня жыў, як праўдзівы тарантул?”

І – *Божжа, гэты маленькі сучы сын есьць мяне жыўцом!* – я крычу ў адказ Натану: “Праўда! Ты б ня вытрываў праўды!” Але я ведаў, што ён мяне ня чуе, а калі б і пачуў – не зразумеў бы.

Я, бадай, крыху пасплю. Нядоўга. Колькі хвілінаў дрымоты... каб набрацца сілаў. Калі не прачнуся шкілетам. Жартую. Той, хто здатны на жарты – ня мёртвы.

*Пераклала з ангельскай
Кацярына Крывашиўцава.*

Уільям Трэвар

Пакойчык

— Ты ведаеш, навошта табе гэта? — спытаў ён.

Кэтрын павагалася, а потым пахітала галавой, хоць і ведала адказ. Дзевяць гадоў амаль загаілі рану. Кожны дзень рабілася крыху лягчэй,

пакуль яна не засталася бяз працы, што была як бальзам. Калі марна сыходзіць час, а на душы шкрабае, нішто больш не дапамагае. Таму Кэтрын была тут. Ніякай іншай прычыны не было, але яна не прызналася. Толькі спытала:

— А ты?

Ён адразу ж шчыра адказаў, што яго пацягнула да яе, бо ён цяпер на самоце, бо надакучыла сварыцца з жонкай, якая нарадзіла яму дзяцей і любіла яго.

— Прабач за пакойчык, — дадаў ён.

Яго майно ляжала гурбай. Наўкол — кніжкі, картонныя скрынкі, расчыненыя, але яшчэ не разабраныя валізкі. Кампутар не пасьпелі падключыць, і праводы валяліся на падлозе. Плечыкі з вопраткай віселі на дзвярах. Сьцяну ўпрыгожваў анатамічны эскіз слана. Стрэлкі паказвалі дзе пад тоўстай скурай знаходзяцца ўнутраныя органы. Калі Кэтрын спыталася пра слана, мужчына сказаў, што гэты шэры малюнак не ягоны, ён ужо быў у пакойчыку — адзіным прытулку, які ён толькі і пасьпеў знайсці. Кухонная ракавіна вісела ў тым жа куце, што і рукамынік, на паліцы стаяў электрычны імбрык і плітка. Вузкай зялёнай сінтэтычнай фіранкі не хапала, каб завесіць вакно.

— Калі ты тут, усё ў пакойчыку робіцца непаўторным, — сказаў мужчына, нібы ён і сапраўды так думаў.

Кэтрын паднялася, каб апрануцца. Яна заўважыла, што мужчына не хацеў яе адпусаць. Але ж гэта яму, а ня ёй трэба было ісьці, яна магла б застацца да вечару. Зашпільваючы рукавы сукенкі, жанчына падумала, што цяпер яна хаця б ведае, як гэта — здраджваць.

— А як пачуваўся Фэр? — дадала яна ўголас.

Кэтрын крыху адсунула край фіранкі. Сьвятло цяпер трапляла якраз на адзінае ў пакоі люстэрка. Жанчына паправіла прычоску. Яшчэ ніводнага сівога валаска! У яе маці колер валасоў увогуле не змяніўся, а бабуля пасівела толькі ў глыбокай старасьці. Кэтрын хацелася думаць, што яе гэтакі лёс абміне. Ёй было сорок сем. У люстэрку адбіваліся цёмныя вочы, вусны са змазанай памадай, ды нейкія пустыя (і ня толькі з-за патрэбы ўзнавіць макіяж) рысы твару. Прыгажосьць знікала, але павольна. Усё ж Кэтрын была яшчэ прывабнай.

— Цябе гэта цікавіла? — спытаў мужчына, ужо цалкам апрануты.

— Так.

— Мы ўбачымся зноў?

Кэтрын усё яшчэ сядзела перад люстэркам. Яна адказала не адразу.

— Калі ты гэтага захочаш.

Яна выйшла з пакою, пад якім на першым паверсе размяшчалася букмекерская кантора. На дварэ было цёпла. Вуліца здавалася больш яркай ды ветлай, чым калі жанчына праходзіла па ёй у першы раз. Нягледзячы на аўтамабілі ды крамы, усюды панаваў спакой. Ля “Прынца з сабакам” стаялі вольныя столікі. Эмблема кавярні — выява прынца з далматынцам — вісела на сьценцы, а па абодва бакі — кошыкі з петуніямі. За Prkt a Manger была кавярня “Costa”. Кэтрын накіравалася туды. Яна замовіла моцную каву з малаком. Пакуль чакала напою, узяла кавалачак мяснога пірага з вазы на барнай стойцы.

Яна амаль ня ведала мужчыну, з якім спала. Яна прыйшла адна на вечарыну, і ён запрасіў яе на танец. Потым зноў і зноў. Гарнуў блізка да сябе. Яны пазнаёміліся. Апошнім часам Фэр не хадзіў з Кэтрын у госьці,

ды і яна хадзіла нячаста. Але ідучы на гэтую вечарыну, жанчына ведала, чаго хоча.

Столікаў у кавярні было мала і ўсе занятыя. Кэтрын знайшла вольнае месца за стойкай уздоўж сьцяны. Ёй кінуўся ў вочы загаловак у нечай вечаровай газеце: “Каменданцкая гадзіна для падлеткаў”. Артыкул яўна з адценьнем абурэньня. На нейкі час гэта зацікавіла Кэтрын, але потым яна страціла інтарэс.

Фэр цяпер, мабыць, сядзіць за сваім пісьмовым сталом, апрануты ў кашулю ў блакітную крапінку, у тую самую, якую Кэтрын заўчора прасавала. Курчавыя рыжыя валасы ляжаць гэтак жа сама, як раніцай, калі Фэр выходзіў з дому. Ён прыемна ўсьміхаецца ўсім, хто падыходзіць. Нягледзячы на тое, што адбылося дзевяць год таму, Фэра не скарацілі (зручны эўфемізм, каб не казаць “звольнілі”). Фэра пакінулі на працы зважаючы на мінулыя заслугі, ды і таму, што не хацелі, вядома, дабіваць чалавека, якому і так дрэнна. Кэтрын узгадала, што прапаноўвала мужу зьехаць. Ён не згадзіўся. Ён лічыў, што зьбегчы — ня выйсьце. Так, Фэр назваў гэта менавіта ўцёкамі.

Сёньня ўвечары Фэр распавядзе жонцы, як прайшоў дзень. Потым будзе яе чарга, і ёй давядзецца хлусіць. Яны выслухаюць адно аднога, пакуль Кэтрын будзе ставіць на стол розныя стравы. Муж налье віна толькі ёй. Ён даўно ўжо ня п’е — хіба калі нехта настойвае, адно каб не пакрыўдзіць. “У мяне сям’я распадаецца”, — прызнаўся Кэтрын мужчына, з якім яна займалася каханьнем у часовым прытулку — пакойчыку, калі яны, яшчэ незнаёмыя танчылі на вечарыне. “А ў цябе?” — спытаў ён. Яна вагалася, а потым сказала, што не, не распадаецца. Пра гэта не было й гаворкі. Яны выпілі разам, потым яшчэ раз, потым зноў танчылі. Мужчына спытаў, ці ёсьць у яе дзеці.

— Не, — адказала Кэтрын.

Што ў яе ня будзе дзяцей, яны з Фэрам ведалі яшчэ да таго, як пабраліся. Гэта ўвайшло ў іх жыцьцё, як і яе праца ў Чартэрхаўзкім інстытуце. Праўда, шэсьць тыдняў таму інстытут вырашыў зачыніцца.

— Сумна нічым не займацца, — сказала Кэтрын, калі яны танчылі. Потым яна спытала свайго будучага каханка, ці чуў ён калі пра Шэран Рычы. Часта людзі кажуць, што ня чулі, а потым узгадваюць. Мужчына адмоўна хітнуў галавою. Нават калі яна распавяла, чаму ён мог чуць гэтае імя, яно яму ўсё роўна нічога не нагадала.

— Шэран Рычы заблі. Абвінавацілі майго мужа.

Вядома, ня выпіўшы, яна б нічога не сказала.

Жанчына падзьмула на каву, але тая ўсё яшчэ была загарачая. Кэтрын высыпала цукар з папяровага пакеціка ў лыжку і назірала, як той цямнее, набрынялы кавай. Ёй гэта падабалася, як і ўсё, што абывалася ў той дзень.

— Яе задушылі, — сказала Кэтрын, як памерла тая, каго звалі Шэран Рычы, — яе задушылі падушкай. Шэран была прастытуткай — у яе кватэру ў прэстыжным раёне часта хадзілі мужчыны.

Кэтрын выпіла каву і яшчэ крыху пасядзела, пазіраючы на крыхі ад мяснога пірага.

— Мы жывем з гэтым, — сказала яна, вяртаючыся разам з мужчынам з вечарыны. Ён — да жонкі, з якой адносіны ня ладзіліся, яна — да мужа, чый падман выкрыла толькі сьмерць. Уражаны гэткай гісторыяй, гадзіну таму ў часовым пакойчыку той, хто быў сёньня ўдзень яе каханкам, хацеў даведацца пра ўсё.

У метро перад вачыма жанчыны ўсё яшчэ стаяў пакой: выява слана, валізкі, кампутарныя правады, плечыкі з вопраткай, навешаныя на дзвяверы. Галасы адгукаліся рэхам. Ён настойліва цікавіўся. Яна сыходзіла ад адказаў, але ж распавяла яшчэ крыху — урэшце, нечым яна яму абавязаная.

— Адноўчы муж заплаціў Шэран чэкам. Вельмі даўно. Так сьледчыя на яго і выйшлі. Яны пагаварылі са старой з кватэры насупраць той, якую здымала забітая. Жанчына пазнала Фэра на фотаздымку. Так, мы жывем з гэтым.

Калі Кэтрын выходзіла з метро, турнікет загнуў яе квіток як нядзейсны. Мабыць, яна памылілася з аплатай. Індус, які павінен быў разбірацца з такімі выпадкамі, хацеў праявіць суворасьць. Яна спрабавала растлумачыць, што забылася, што раней езьдзіла іншай дарогай. “Нічога, здараецца,” — ветліва сказаў індус, і Кэтрын зразумела, што ён толькі здаваўся суровым. Яна ўсьміхнулася ў адказ, але ён не заўважыў.

Яна набыла дзве курыныя грудкі, прычым, натуральныя, ад тых птушак, што былі на вольным выгуле, а таксама купіла кабачкоў ды садавіны. Кэтрын ня склала спісу прадуктаў, як звычайна, і разважала, ці звязана гэта з тым, як яна правяла дзень. Мабыць, так. Жанчына спрабавала ўгадаць, якія крупы для сьняданкаў скончыліся, але не змагла. Потым яшчэ ўзяла нармандскага масла і памідораў. Была амаль пятая гадзіна, калі яна ўрэшце дабралася да кватэры. Званіў тэлефон. Фэр сказаў, што спозьніцца, зусім крыху, можа на хвілінаў дваццаць. Яна пайшла напаўняць ванну.

Мужчына лашчыў яе руку кончыкамі пальцаў. Ён сказаў, што, мабыць, кахае яе. Кэтрын патрэсла галавой.

— Распавядзі, — папрасіў ён.

— Я ўжо распавяла.

Ён не настойваў. Нейкі час яны ляжалі ў цішыні.

Нарэшце Кэтрын сказала:

— Цяпер, калі да каханьня дамешваецца шкадоба, я кахаю яго болей. Ён мне спачуваў, калі я даведлася, што не змагу мець дзяцей, а мы абое так іх хацелі. Каханьне жывіцца шкадобай, ты згодны?

— Так, згодны.

Яна распавяла яму болей. Ёй хацелася выгаварыцца — раней з ёй такога не здаралася. Калі аднойчы ранкам прыйшлі паліцэйскія, яна была яшчэ не апранутая. Муж рабіў каву. “Фэр Аляксандр Уорбэртан”, — пачула Кэтрын. У мыйні ўсё яшчэ цурчэла вада. Кэтрын падумала, што прыйшлі паведаміць пра чыно-небудзь сьмерць — паліцыі часам даводзілася гэта рабіць. Можа, памерла яе маці, ці цётка Фэра, ці хто з яго блізкіх сваякоў. Жанчына спусьцілася паслухаць, але размова ішла пра зусім незнаёмую ёй асобу.

— Хто? — яна спытала.

Вышэйшы з паліцэйскіх сказаў:

— Шэран Рычы.

Фэр маўчаў.

— Ваш муж растлумачыў, што вы ня ведалі міс Рычы, — дадаў другі паліцэйскі.

— У чацьвер вечарам, восьмага, два тыдні таму. Ці не ўгадалі б вы, а якой гадзіне ваш муж вярнуўся ў той дзень дадому?

Кэтрын забыталася, разгубілася.

— Але хто гэтая міс Рычы? Чаму вы прыйшлі сюды?

Вышэйшы з паліцэйскіх адказаў, што ў іх ёсьць сякія-такія зачэпкі. Яго напарнік папрасіў Кэтрын сесці і яшчэ раз падумаць, калі вярнуўся яе муж. Фэр сказаў ёй, што вечарам у пазамінулы чацьвер у метро сталі цягнікі. Яму надакучыла чакаць, і ён падняўся наверх, як і ўсе астатнія. З-за дажджу было цяжка знайсці таксі.

— Дык вы памятаеце? — зноў запытаўся вышэйшы з паліцэйскіх.

Кэтрын чамусьці сказала, што муж вярнуўся ў звычайны час. Яна не магла засяродзіцца, не магла, бо спрабавала ўгадаць, ці чула яна калі ад Фэра гэтае імя — Шэран Рычы.

— Ваш муж час ад часу заходзіў да гэтай жанчыны, — растлумачыў той самы паліцэйскі.

У яго напарніка зазваніў тэлефон. Каб адказаць, ён падышоў да вакна і павярнуўся да астатніх плячыма.

— Не, мы з ім цяпер размаўляем, — шаптаў ён у слухаўку. Стараўся, як мага цішэй, але Кэтрын пачула.

— Ваш муж распавёў, што апошні раз заходзіў да яе за дзень да забойства, падчас абедзеннага перапынку.

Кэтрын згадала ўсё. І раптам ёй захацелася застацца тут, у гэтым пакоі. Заснуць — адчуваць, што гэты мужчына, якога яна амаль ня ведала, побач. І каб ён чакаў, пакуль яна прачнецца. Ужо тыдзень стаяла невыносная сьпёка, таму гаспадар пакойчыка ўключыў кандыцыянер — старамодную спаруду ў акне.

— Мне пара, — сказаў ён.

— Вядома. Я зараз.

Зьнізу ледзь даносіліся абрыўкі радыёкаментару — кульмінацыя чарговых скачак. Яны апрануліся і выйшлі разам, спусьціліся па незасланых дываном вузкіх прыступках, мінулі адчыненыя дзьверы букмекерскай канторы.

— Ты прыйдзеш яшчэ? — спытаў мужчына.

— Так.

Яны дамовіліся сустрэцца праз дзесяць дзён, бо ён ня мог бяз дай прычыны сыходзіць з працы.

— Давай ня будзем больш пра гэта, — папрасіла Кэтрын, на разьвітаньне. — Не пытайся, і я ня стану распавядаць.

— Калі ты так хочаш...

— Гэта даўно ў мінулым. Да таго ж, табе надакучыла слухаць. Або хутка надакучыць.

У яго ледзь ня вырвалася “зусім не” — вось у чым бяда. Кэтрын па вачах бачыла, што ў апошні момант ён сябе абарваў. Вядома, ён ня дурань — слухна зрабіў. Але цікаўнасьць так проста не задушыш.

Яны не абняліся на разьвітаньне. Яна правяла яго позіркам — гэта амаль увайшло ў звычку. Пераходзячы вуліцу, каб зайсьці ў “Costa”, Кэтрын падумала: “Калі так і будзе працягвацца, можа, гэтыя таемныя спатканьні будуць прыносіць адчуваньне парадку і рытму, што раней надавала праца?”

— Не, ніякай магчымасьці знайсці новае месца, — неяк адказвала Кэтрын мужчыну.

Ёй хацелася ведаць, ці будзе яна яшчэ хоць калі-небудзь езьдзіць праз увесь Лондан, з веданьнем справы прабівацца праз натоўп у метро і спрыг-на ўцісквацца ў перапоўненыя вагоны. Было малаверагодна, што недзе

зноўку будзе невялічкі офіс, пасада, добрыя супрацоўнікі. Гэта vyrатавала б яе ад адчування безнадзейнасці і прывідаў мінулага. Руціна не дае зыхаць з глузду. Кэтрын і ня ведала б гэтага, калі б Фэр не адкрыў ёй вочы.

“Дарэмна я столькі гаварыла,” — упікала сябе Кэтрын, седзячы на тым самым месцы ў кавярні. Раней яна нікому ніколі не распавядала, што здарылася, не размаўляла пра гэта з тымі, хто ведаў. Яна, мабыць, выбітая з каляіны. І тут раптоўна пачаўся дождж, аднекуль даносіліся грывоты. Невыносная сьпякота пачала спадаць.

Парасону ў Кэтрын не было, таму, выпіўшы каву, яна ня выйшла на двор. У тую ноч у Лондане таксама ішоў дождж. Старая з кватэры насупраць заўважыла, калі ён пачаўся. Была шостая вечару — па радыё якраз пачыналіся навіны. Яна ўгадала, што бачыла расчыненае вакно ў пад’ездзе — на адзін пралёт ніжэй — і паспяшалася выйсці зачыніць яго, каб ізноў дажджом не заліло. Старая пачула, як адчыніліся дзверы пад’езду і хтосьці стаў падымацца па прыступках. Калі яна падышла да сваіх дзвярэй, той, хто ўвайшоў, апынуўся ля кватэры насупраць. “Не, я ніколі нічога кепскага ня думала,” — зазначыла старая, калі давала паказанні. Нічога кепскага пра жанчыну, якая жыла насупраць, пра мужчынаў, што да яе прыходзілі. “Я за ёй не сачыла”. Каля дзвярэй старая азірнулася і кінула вокам на госьця. Ён чакаў, пакуль яму адчыняць. Яна бачыла яго ня першы раз, ейнае вока адзначыла ўсё: яго вопратку, прычоску, нават сьляды на прыступках. Ніякіх сумневаў не было.

Кавярня запоўнілася людзьмі. Тыя, што хаваліся ад дажджу, проста чакалі ля ўваходу. Астатнія стаялі ў чарзе да касы. Кэтрын пачула, як патрабавальна зацікаў яе тэлефон. Яна трымаць не магла гэтага стаката, хоць сама і выбрала мелодыю. Нейкі голас, падобны на дзіцячы, прамармытаў нешта няўцямнае, потым паўтарыў — і сувязь перарвалася. “Цяпер так шмат галасоў, падобных на дзіцячыя,” — падумала Кэтрын і паклала тэлефон назад у торбачку. “Новая мода — дзіцячыя тэлефонныя галасы,” — як сказаў некалі Фэр. Дзіўна неяк...

Кэтрын адкусіла кавалачак пірага, адкрыла пакецік з цукрам. На дварэ, дзе яшчэ нядаўна было зусім цёмна, пакрысе праясьнялася. Людзі пачалі паціху разыходзіцца. А тады дождж ішоў усю ноч.

— Ну як? Ізноў нічога? — кожны раз пытаўся Фэр, калі яна вярталася дахаты. Ён ня мог зразумець, чаму яе так неспадзявана і безпадстаўна скарацілі. Ён нават расказваў ёй пра вакансіі, калі што чуў. Але нават праяўляючы ўсю пяшчоту і клопат, на якія толькі быў здольны, Фэр усё роўна думаў пра сябе. Яму горш, чым ёй, і так будзе заўсёды — кожнаму зразу-мела.

Зноў зазваніў мабільнік. Фэр сказаў, што ў перапынку набыў спаржы. Добрай і недарагой. Яны якраз учора размаўлялі пра спаржу, пра тое, што цяпер — самы сезон. Калі б Фэр не патэлефанаваў, Кэтрын набыла б яе сама.

— Выходжу з кіно, — казалла яна, — я зноў хадзіла на “La Strada”.

— Тады зразумела. Проста я гадзіну таму табе званіў, а тэлефон быў выключаны.

Раман, заведзены таму, што ў сям’і нешта разладзілася, доўжыцца паўгады. Так казаў Кэтрын ейны каханак — ён быў больш дасьведчаны ў гэтых справах, яму было лепей відаць. Прайшло крыху болей за паўгады, і ён вярнуўся да жонкі, нібы ад самага пачатку ведаў, што так

яно і будзе. Пакуль ён наладжваў сямейнае жыццё, пакойчык усё яшчэ заставаўся за ім — можа, на выпадак, калі штось не складзецца. Але рэчы ён адтуль вынес. Кэтрын пакойчык бяз іх здаваўся большым ды нейкім змрочным.

— Чаму ты ўсё яшчэ кахаеш мужа, Кэтрын? Пасьля ўсяго, на што ён цябе вырак?

— Каб я ведала...

— Вы ж з ім хаваецеся адно ад аднога.

— Так.

— Табе страшна, Кэтрын?

— Так. Нам абоім страшна. Яна нам сьніцца. Мёртвая. Уранку зразумела, калі хто з нас яе бачыў у сьне, але мы пра гэта маўчым.

— Нельга баяцца...

У пакойчыку яны ніколі не сварыліся. Праўда, на многія рэчы глядзелі па-рознаму, ды не заглыбляліся ў спрэчкі. Або проста не разумелі і не спрабавалі зразумець. Кэтрын не пыталася, як можна ўмацоўваць шлюб, калі пакойчык застаецца за ім “на ўсялякі выпадак”. Яе выпадковы каханак не настойваў, каб яна адкрыла ўсё, што яшчэ недаказала.

— Я не магу яго ўявіць, — сказаў мужчына.

Але Кэтрын не паспрабавала апісаць мужа. Яна адно заўважыла, што яму пасуе ягонае імя.*

— Кэтрын, ты сапраўды выключная жанчына! Дасюль так моцна яго кахаць!

— Але ж я прыходжу да цябе...

— Можа, акурат таму?

— Людзі часцей за ўсё ня ведаюць, чаму яны нешта робяць.

— Зайдрошчу тваёй сур’ёзнасьці. Ці не за гэта я гатовы цябе кахаць?..

Аднойчы, калі ён сьпяшаўся, яна засталася ў пакойчыку адна, бо яшчэ не сабралася сыходзіць.

— Зачыніш за сабою дзьверы, — сказаў ён і пайшоў.

Кэтрын пачула яго крокі па прыступках і згадала пра старую, якая нібыта пазнала хаду Фэра. Ягоны адвакат спытаўся ў судзе, ці ўпэўненая яна ў гэтым, і як такое магчыма. Нават калі яна і чула раней, як ён ідзе, яна мусіла б кожны раз зьяўляцца на лесвічнай пляцоўцы, што, пэўна ж, малаверагодна. Адвакат падкрэсьліў, што тады старая павінна была б праводзіць у пад’ездзе больш часу, чым ва ўласнай кватэры. Ён выказаў здзіўленьне, як гэта бабульцы ўдалося так падрабязна запомніць наведніка, калі бачыла яна яго ўсяго некалькі імгненьняў.

Хоць Кэтрын і засталася ў пакойчыку адна, сыходзіць ёй не хацелася. Яна зноў забралася ў ложак, з якога паднялася ўсяго некалькі хвілінаў таму. Было не халодна, яна накрылася коўдрай. Фіранкі завешаныя — вось і добра.

— Я ня меў да яе ніякіх асаблівых пачуцьцяў, — сказаў Фэр, калі сышлі паліцэйскія, — але яна цікавіла мяне з іншага гледзішча. Даруй, Кэтрын, што я вымушаны гэта казаць.

Ён прынёс каву і пасадзіў жонку побач.

— Што паробіш, гэткае ўжо мужчынская натура, — працягваў ён, — мы проста размаўлялі. Яна шмат чаго распавядала. Такая дзяўчына рызыкуе кожны раз, калі адчыняе некаму дзьверы.

* Фэр (анг. Fair) гучыць гэтаксама, як fair— “шчыры”.

Кэтрын бачыла, што ён плакаў. І было відаць, што ён плакаў па Шэран, а не па сабе.

— Я разумею. Вядома, я ўсё разумею, — казалася яна.

Склізікі адносіны з элітнай прастытуткай — яна разумела. Ён паводзіў сябе гэтак жа, калі даведаўся, што Кэтрын ня зможа мець дзяцей. Запэўніваў яе, нібы ўсё ў парадку, хоць яна і ведала, што гэта ня так.

— Я паставіў на карту самае дарагое, — сказаў муж, апанаваны згрызотамі сумленьня, але потым прызнаўся, што было ў гэтым і нешта захапляльнае.

Кэтрын з досведу зразумела, што рызыка — самая прыцягальная частка здрады. Таямніцы, хітрыкі... Але за рызыку трэба расплочвацца.

Пазней тыя ж самыя паліцэйскія прыходзілі яшчэ. “Вы дакладна памятаеце час?” — зноў і зноў пыталіся яны і называлі дату. А яна зноў і зноў адказвала, што муж вярнуўся за дзесяць хвілінаў да сёмай — як звычайна. Фэр не захацеў ведаць тады — ня ведаў і цяпер, чаму яна так зрабіла, чаму ўпарта паўтарала паліцэйскім, што ён прыйшоў на паўтары гадзіны раней, чым насамрэч. Ды яна й сама не магла б растлумачыць — хіба толькі сказаць: гэта нейкае шостае чуцьцё. Яна ведала Фэра, як самую сябе, таму ні на хвіліну не дапускала, нібы ён забіў дзяўчыну, што б там паміж імі ні было. Вядома, думка пра тое, што муж быў з Шэран, нават калі яны толькі размаўлялі, працінала болем. Кэтрын прызналася б, калі б знайшлося каму запытацца.

— Вы пасварыліся, сэр? — пацікавіўся вышэйшы з паліцэйскіх. — Не адмаўляйце. У кватэры ўсё сьведчыла пра звадку.

Але Фэр — не са скандалістаў. Ён адмоўна хітнуў галавою. Апроч віны ў сьмерці дзяўчыны, ён амаль нічога не адмаўляў. Фэр прызнаўся, што хадзіў у тую кватэру, падрабязна, наколькі мог угадаць, апісаў свае візіты, згадзіўся з тым, што адбіткі яго пальцаў — па ўсёй кватэры. Але паліцэйскія не хацелі верыць, што забойца — ня ён. Яны зноў і зноў пыталіся: “Вы дакладна памятаеце час?” Трывога яшчэ больш абвастрала ў Кэтрын унутранае чуцьцё, хоць іхнія падазрэньні былі проста абсурдныя.

— Так, дакладна, — сказала яна.

Паліцэйскія прамармыталі завучанае “вы маеце права...” і арыштавалі Фэра.

Кэтрын заснула. Калі прачнулася, не магла зразумець, дзе яна, хоць прайшло толькі хвілінаў дзесяць. Яна памылася над рукамынікам у кутку і павольна апранулася. Калі Фэра забралі ў сьледчы ізалятар, у інстытуце вырашылі адпусьціць яе на нейкі час.

— Не, ня варта. Я лепш буду хадзіць на працу, — настойвала яна.

Пацягнуліся бясконцыя дні няведаньня — доўгія, пакутлівыя, як бездань. Кэтрын і ня ведала, што бабулька за гэты час пачала сумнявацца наконт сьведчаньняў, што павінна была даць пад прысягай. Яна ўжо не давярала сваёй старэчай памяці. Кэтрын і не здагавалася, што пад цяжарам адказнасьці суседка ўжо не адважвалася сказаць, што бачыла тым дажджлівым вечарам менавіта Фэра. Калі старую натрэніраваць і падрыхтаваць, да яе вернецца ўпэўненасьць — думалі тыя, каму былі патрэбныя яе сьведчаньні: абвінавачваньне грунтавалася толькі на ейных паказаньнях. Але адцягненьне справы далося ёй у знак. Зьнясіленая падрыхтоўкай, сьведка ня стала хаваць на судзе сваіх сумневаў. Суддзя ня вытрымаў да канца першага ж паседжаньня і закрыў справу за недахопам доказаў. У гэты ж дзень прысяжных распусьцілі.

Кэтрын адсунула фіранкі, паправіла макіяж, заслала ложак. Хто быў

вінаваты? Бабулька са сваімі недакладнымі здагадкамі, няўважлівыя паліцэйскія, самаўпэўнены пракурор? Так, але лягчэй ад гэтага не рабілася. Выпадак, абставіны — але справа развальвалася на вачох, і суддзі нічога больш не заставалася, як закрыць яе і вынесці досыць жорсткае азначэнне. Аднак усёй яго катэгарычнасці не было дастаткова: зашмат пытанняў засталася без адказу. Абвінавачваньня больш нікому так і не прад'явілі.

Кэтрын грукнула дзвярыма, каб яны зачыніліся, як ён і прасіў. Яны не казалі адно адному “бывай”, але спускаючыся па прыступках пад стракатаньне каментатара на скачках, Кэтрын ужо ведала: яна тут апошні раз. Яна больш ніколі ня прыйдзе ў гэты пакойчык. Яна гэта адчувала.

Кэтрын ня стала піць каву. Прайшла паўз “Прынца з сабакам” нават не заўважыўшы. Яна згатуе ежу ў сваёй кухні з таго, што прынясе. Яны сядуць за стол разам з мужам і будуць распавядаць адно адному, як прамінуў дзень. Яна паглядзіць на каханага чалавека — і на ягоным месцы пабачыць цень. Размова пойдзе пра розныя дробязі.

Кэтрын блукала па горадзе без аніякай мэты: прайшла ажыўленую, але ветлую вуліцу, мінула дамы з цюлевымі фіранкамі на вокнах. Яе каханак памірыцца з жонкай. Крок за крокам ён будзе склейваць тое, што дало расколіну, бо раскалоцца — гэта ня ўшчэнт разьбіцца. У частых сварках няма нічога страшнага, ды нават у здрадах без каханьня. На гэтым яны й пагодзяцца, і з часам усё стане на свае месцы — а што яшчэ трэба?.. Адночы жонка спытае пра яе, і ён адкажа, што тая, іншая, была адно заўвагай на палёх у гісторыі іх сям'і — вось і ўсё.

Кэтрын падышла да каналу, дзе ля вады стаялі лаўкі. Увечары яна зноў ня скажа праўды, яны зноў будуць размаўляць пра дробязі. Ні яна, ні ён не прызнаюцца ў сваім страху. Але жах нікуды ня зьнік: яе грызе сумнеў. Фэр гэта адчувае і нясе ў сабе невыказную пакуту. Кэтрын прайшла паўз лаўкі, паўз дзетак, што гулялі з нянькай. Па канале праплыла баржа, грузаная бочкамі. На борце былі намалёваныя ружы.

Кэтрын здавалася, што навокал яе — пустэля. Мабыць, віною таму — проста ейны настрой. Тут, дзе ўсё было чужым, яна адчувала адзіноту і нешта яшчэ, чаму цяжка знайсці найменьне. “Усё скончана!” — сказала яна сабе, нібыта шукаючы адказу на гэтую лёгкую разгубленасць. І паглыбляючыся ў яе, Кэтрын пыталася ў сябе самой: “Адкуль гэтая ўпэўненасць?” Логіка не дапаможа — гэта проста чуцьцё. Яна ішла далей і ні пра што ня думала.

І раптам Кэтрын бяз дай прычыны зразумела: яна больш ня ў стане сябе стрымліваць. Вядома, усе гэтыя дзевяць гадоў яна стрымлівала сябе! Не задавала пытанняў, не патрабавала клятваў, што ён сказаў праўду. Не пыталася, як апрадалася Шэран, які ў яе быў голас, твар і ці сапраўды яны толькі размаўлялі — і нічога больш. Не пыталася пра той дзень, калі ў метро стаялі цягнікі і нельга было злавіць таксі пад дажджом. Усе дзевяць гадоў яна маўчала: калі яны глядзелі адно на аднога, размаўлялі, кахаліся, ішлі на шпацыр па выходных, ездзілі адпачываць за мяжу... Усе дзевяць гадоў яна кахала яго аднога! Ня проста спачувала і суцяшала—сапраўды кахала. Ці ўсё такі ж салодкі смак здрады? Пра гэта яна таксама ніколі не пыталася. Кэтрын запынілася паглядзець яшчэ на адну баржу, дакладна ведаючы, што ўжо ніколі не спытаецца. Шэран Рычы знайшлі задушанай на канапе ў сваёй кватэры. Ці была яна з тых, хто заўсёды ў ролі ахвяры? І гэта схаванае пад покрывам маўчаньня.

Кэтрын пайшла назад тым жа шляхам. Ён нават ня здзівіцца. Фэр не

чакаў ад яе нічога большага. У зручны момант яна скажа, што ёй трэба сысьці ад яго. Ён зразумее. Ёй не давядзецца тлумачыць. Ніякага каханьня тут ня хопіць. Ён зразумее і гэта...

*Пераклала з ангельскай
Вераніка Мазуркевіч.*

Трумэн Капотэ

Назаўжды

Паслухай, Уолтэр: калі цябе ніхто ня любіць, калі ўсе супраць цябе, ня думай, што гэта проста зьбег абставінаў. Ты сам вінаваты.

Так казала Анна. Нейкім сьвятлейшым куточкам душы ён разумеў: яна не хацела зрабіць яму крыўды (хто яшчэ яму сябар, калі ня Анна?). Але Уолтэр ненавідзеў яе за праўду, усім і кожнаму казаў, як ён ненавідзіць Анну і якая яна, гэтая жанчына, сьцэрва. Маўляў, не давярайце гэтай Аньне: яе шчырасьць – проста маска, каб схавать злосьць. А якая Анна хлусьніца – ад яе ні слова праўды не пачуеш. Крыў Божа, яна небясьпечны чалавек. Натуральна, усё, што ён казаў, даходзіла да Анны. Таму калі Уолтэр патэлефанаваў ёй (яны зьбіраліся разам схадзіць на прэм’еру ў тэатр), то пачуў: “Выбачай, Уолтэр, але я не магу цябе больш трываць. Я ўсё цудоўна разумею, мне нават крыху цябе шкада. Злосьць стала тваёй другой натурай – ты ня надта вінаваты, што так выйшла. Але бачыць цябе я больш не жадаю – я не сьвятая”. Чаму? Што ён такога зрабіў? Ну, добра, пляткарыў пра Анну, але ён жа гэта несур’ёзна. Да таго ж, як ён сам гаварыў Джымі Бэргману (большага двудушніка на сьвеце не знайсці), навошта тады мець сяброў, калі нельга іх бесстаронна абмяркоўваць?

Ён казаў, што ты казаў, што яны казалі, што мы казалі – раз за разам. Па коле, па коле, як пялёсткі вентылятара – бясконца круцяцца пад столлю, няздольныя разagnaць цяжкое паветра, цікаюць, нібы гадзіннік, адлічваюць у цішы секунды. Уолтэр пасунуўся на халадзейшае месца ў ложку і заплюшчыў вочы – схаваўся ад маленькага цёмнага пакою. Сеньня а сёмай вечару ён прыехаў у Нью Арлеан, праз паўгадзіны знайшоў безназоўны гатэльчык у нейкім завулку. Быў жнівень і, здавалася, у чырвоным начным небе палала вогнішча. Дзіўныя паўднёвыя краявіды, якія ён так уважліва разглядаў у цягніку, а цяпер узгадваў, каб ня думаць пра іншае, змушалі яшчэ мацней адчуць: ўсё, гэта быў канец шляху.

Уолтэр не разумеў, што робіць у задушлівым гатэльчыку ў богам забытым горадзе. Паспрабаваў адчыніць вакно — яно не паддавалася, а клікаць служку (якія дзіўныя вочы ў гэтага дзіцяці!) ён баяўся. Баяўся выйсьці з гатэлю, бо што калі заблукае? Варта хоць крыху зьбіцца з дарогі – і ўсё скончана. Уолтэр згаладаўся – зранку нічога ня еў. Ён адшукаў рэшткі арахісавага печыва, набытага ў Саратозе, запіў яго двума глыткамі віскі з дна бутэлькі. Ежа не пайшла – яго званітвала ў сьметніцу. Уолтэр зноў упаў на ложак і плакаў, плакаў пакуль падушка не прамокла ад сьлёз. Потым ён проста ляжаў у сьпякотным пакоі і дрыжачы назіраў, як павольна круціцца вентылятар. Для яго не існавала ні пачатку, ні канца – толькі адное кола.

Вока, зямля, колцы на дрэвах – усё замкнёнае ў кола. А ў кожнага кола ёсьць цэнтр. Ды што Анна вярзе – “сам вінаваты”. Калі ў яго й

ёсьць заганы, дык прычына – воля лёсу: яго пабожная маці, бацька – страхавы агент у Хартфардзе – або старэйшая сястра Сэсілія. Яна выйшла за чалавека, старэйшага за яе на сорак гадоў. “Я проста хацела вырвацца з дому”, — апраўдвалася Сэсілія, і, праўду кажучы, Уолтэр яе разумеў.

Але з чаго пачаць думаць пра сабе, дзе ягоны цэнтр? Першае тэлефанаваньне? Не, гэта здарылася толькі тры дні таму і азначала не пачатак, а канец. Тады можна пачаць з Ірвінга, бо з ім першым Уолтэр сутыкнуўся ў Нью-Ёрку.

Ірвінг, прыемны габрэйскі хлопчык, меў фенаменальныя здольнасці да шахматаў – вось, напэўна, і ўсё. Шаўковыя валасы, ружовыя дзіцячыя шчокі – у свае дваццаць тры ён выглядаў на шаснаццаць. Сустрэліся яны ў нейкім бары. Уолтэру ў Нью-Ёрку вельмі самотна і тужліва. Ён востра адчуваў сваю адзіноту. Таму калі Ірвінг прыязна з ім павітаўся, Уолтэр вырашыў адказаць яму тым жа, бо хто ведае, як яно далей выйдзе. Ірвінга шмат з кім сябраваў, і ўсе ставіліся да яго з сімпатыяй. Неўзабаве Уолтэр стаў у гэтай кампаніі сваім.

Так ён пазнаёміўся з Маргарэт – нібыта каханай Ірвінга. У яе былі крыху пукатыя вочы, на зубах заўжды наліпала памада, а апрапаналася яна як дзесяцігадовае дзіця. Вядома, Маргарэт далёка да прыгажуні, але яе бурлівая энергія вабіла Уолтэра. Ён не разумеў, навошта яна цягалася з Ірвінгам і аднойчы, гуляючы з ёй па Цэнтральным парку, Уолтэр так у яе і запытаўся:

– Ірвінг мілы, – адказала яна. – Ён так шчыра мяне кахае. Хто ведае, можа я й выйду за яго.

– Вось дурніца, – дадаў Уолтэр. – Ды які з Ірвінга муж? Ён табе за малодшага браціка. Ён усіхні малодшы брацік.

Маргарэт хапіла глуздоў заўважыць, што Уолтэр мае рацыю. Калі ён аднойчы прапанаваў ёй заняцца каханьнем, яна адказала: чаму б і не, яна ня супраць. Так яны сталі каханкамі.

Урэшце пра іх сувязь даведаўся Ірвінг. Адбылася непрыемная сцэна – паводле іроніі лёсу ў тым бары, дзе яны і пазнаёміліся. У панядзелак Уолтэр і Маргарэт вярталіся з вечарыны ў гонар Курта Кунхардта (уладальніка кампаніі Кунхардт Эдвэртайзінг і боса Маргарэт) і вырашылі зайсьці туды выпіць па кілішку. У бары нікога не было, акрамя Ірвінга і купкі дзяўчат. Ірвінг сядзеў ля стойкі. Расчырванелы, з застылым позіркам, ён нагадаў маленькага хлопчыка, які гуляе “ў дарослага”, бо ён не даставаў нагамі да падлогі, і тыя па-лялечнаму сьмешна матляліся ў паветры. Маргарэт убачыла яго і імгненна захацела павярнуцца і выйсьці, але Уолтэр стрымаў яе. Усё роўна Ірвінг іх ужо заўважыў: ня зводзячы з іх вачэй, ён адставіў свой віскі, павольна зьлез з эдліка і неакхотна, з удаванай самавітасцю, рушыў наперад.

– Ірвінг, любы, ..., – пралапатала Маргарэт і скамянела пад яго жахлівым позіркам.

У Ірвінга дрыжэла падбароддзе.

– Пайшла прэч, – працэдзіў ён: так дзеці праганяюць якое-небудзь насланьне. – Я цябе ненавіджу.

Потым, як у запаволенай здымцы, Ірвінг разьвярнуўся і, нібыта сьціскаючы нож, ударыў Уолтэра ў грудзі. Атрымаўся слабы штуршок, і, калі Уолтэр у адказ толькі ўсьміхнуўся, Ірвінг прыціснуўся да музычнага апарату і закрычаў:

– Ну, мязьотнік, хадзі сюды, я цябе заб’ю! Богам клянуса, заб’ю! – Маргарэт і Ірвінг проста выйшлі з бару.

Па дарозе дамоў Маргарэт ціха, стомлена заплакала.

– Ён ніколі больш ня будзе такім, як раней, – сказала яна скрозь сьлёзы.

– Гэта ты пра што? – спытаўся Уолтар.

– Ты і сам разумееш, – прашаптала Маргарэт. – Цудоўна разумееш. Мы з табой навучылі яго ненавідзець. Здаецца, ён дасюль ня ведаў, што такое нянавісьць.

Уолтэр жыву ў Нью-Ёрку ўжо чатыры месяцы. З ягоных ранейшых пяцісот даляраў засталася пятнаццаць, і Маргарэт пазычыла яму грошы, каб заплаціць за кватэру ў Брэваарце за студзень. Яна пацікавілася, чаму гэта ён, маўляў, ня знойдзе сабе што-небудзь таньнейшае? Ён адказаў, што зусім ня блага жыць у салідным квартале. А што ў яго з працай? Калі ён нарэшце чым-небудзь зоймецца? Уолтэр супакойваў Маргарэт: так, натуральна, між іншым, ён ужо шмат пра гэта думаў. Але ня будзе ж ён марнаваць час на ўсялякую драбязу, што трапляецца пад руку: яму хацелася сапраўды вартай працы, месца, дзе можна зрабіць кар’еру. У рэкламным бізнэсе, напрыклад. Добра, адказала Маргарэт, магчыма, яна здолее яму дапамагчы. Прынамсі, паразмаўляе са сваім босам, спадаром Кунхардтам.

Так званая К.К.Э. (Курт Кунхардт Эдвэртаўзінг) – агенцыя ня надта вялікая, але самая лепшая ў сваёй сферы, адна з іх. Яе ў 1925 годзе заснаваў немец Курт Кунхардт, чалавек незвычайны, які справядліва меў рэпутацыю дзівака. Хударлявы, выкшталцёны халасьцяк, Курт Кунхардт жыву ў густоўным чорным доме на Сатан Плэйс. У арыгінальна абстаўленых пакоях былі, між іншага, тры палотны Пікаса, шыкоўны музычны апарат, маскі з далёкіх паўднёвых астравоў. За лёкая ў Кунхардта службыў мажны юнак-датчанін. Час ад часу Кунхардт запрашаў таго ці іншага падначаленага на вячэру – ён меў арганічную патрэбу мяняць сваіх пратэжэ. Тым даводзілася нясоладка, бо Курт Кунхардт быў чалавекам непрадказальным і зьменьлівым. Магло атрымацца так, што назаўтра пасля цудоўнага вечару са сваім дабрадзеям былы фаварыт ужо гартаў газеты ў пошуку вакансіяў. На другі тыдзень сваёй працы ў К.К.Э. (яго ўзялі памочнікам Маргарэт) Уолтэр атрымаў ад Кунхардта паперу, якой бос запрашаў яго на ланч. Вядома, радасьць ягоная ня мела межаў.

– Сапсаваць настрой? – спытала Маргарэт, папраўляючы яму гальштук і здымаючы пушынку з лацкану пінжака. – Не спадзявайся на цуд. Усё вельмі проста: Кунхардт – цудоўны бос, калі трымацца ад яго на адлегласьці. У адваротным выпадку ты неўзабаве апынешся за брамаю. Кропка.

Уолтэр бачыў яе наскрозь, яго не правядзеш. Ён хацеў сказаць гэта Маргарэт, але стрымаўся – яшчэ не прысьпеў час. У бліжэйшай будучыні ён яе пазбавіцца – і вельмі хутка. Працаваць на Маргарэт – зьнявага для Уолтэра. А зараз яна яшчэ й будзе ставіць палкі ў колы ягонай кар’еры. Але ніхто, думаў Уолтэр, глядзячы ў глыбокія блакітныя вочы Кунхардта, ніхто больш не наважыцца заступіць яму дарогу.

– Ты ідыёт, – казала яму Маргарэт. – Колькіх ужо К.К. да сябе набліжаў – і ўсё гэта нічога ня значыла. Раней ён сябраваў з тэлефаністам – яму патрэбны чалавек на ролю дурня. Павер мне на слова, Уолтэр, – кароткіх шляхоў угару няма. Важна толькі тое, як ты робіш сваю працу.

– У цябе ёсьць да мяне нараканьні? Я выконваю ўсё, што ад мяне патрабуюць.

– Гэта як паглядзець...

Неяк у суботу яны дамовіліся сустрэцца ў парку, каб паехаць да яго бацькоў у Хартфард. Дзеля такой нагоды Маргарэт набыла новую сумку, капялюшык і туфлі. Але Уолтар не прыйшоў. Ён выбраў іншую паездку – з містэрам Кунхардтам на Лонг Айлэнд. Там, на першым выхадзе ў сьвет Розы Купер, Уолтэр выявіўся самым галантным з трохсотняў гасьцей. Роза (народжаная Куперман) – чарнявае, пульхлае і мілае дзіцё з ненатуральным брытанскім акцэнтам (вынік чатырох гадоў выхаваньня ў міс Джуэт) была дачкой малочнага магната – заснавальніка Купэр Дэйры Продактс. Потым яна пісала сваёй сяброўцы Анне Стымсан пра Уолтэра (Анна пасля паказала яму ліст): “Пазнаёмілася з дзівосным мужчынам. Танчыла з ім шэсьць разоў – ён танчыць як бог. Працуе на высокай пасадзе ў рэкламнай кампаніі – і неверагодна, неапісальна прыгожы. Запрасіў мяне на спатканьне – на вячэру і ў тэатр.”

Маргарэт і Уолтэр ня згадвалі пра тое, што здарылася. Нібыта нічога й не было, толькі цяпер яны не заўважалі адзін аднаго і размаўлялі выключна пра службовыя справы. Аднойчы ў другой палове дня (Уолтэр ведаў, што Маргарэт ня будзе дома) ён адчыніў яе пакой сваім ключом. У Маргарэт засталіся яго адзеньне, кнігі, люлька. Зьбіраючы рэчы, ён неспадзявана заўважыў сваю фотакартку, запэцканую памадай. Уолтэр глядзеў на яе і нібыта на хвіліну забыўся. Яшчэ ён знайшоў флакончык Л’Ор Блё – адзіны яго падарунак Маргарэт – так і не крануты.

Уолтэр сеў на ложак з цыгарэтай у руках і ласкава правёў далоньню па халоднай падушцы. Ён узгадваў, як тут ляжала яе галава, і як яны кожную нядзелю чыталі ўслых коміксы – Барні Гугла, Дзіка Трэйсі або Джо Палуку.

Уолтэр зірнуў на маленькую зялёную скрыню радыё. Яны заўсёды кахаліся пад музыку – любую: джаз, сімфанічную, харавую. Музыка была для іх знакам: калі ў Маргарэт прачыналася жаданьне, яна пыталася: “Любы, можа, паслухаем музыку?” Так ці іначай, усё скончанае, і трэба памятаць, што ён ненавідзіць. Уолтэру зноў трапіўся на вочы флакончык з парфумай – і ён паклаў яго ў кішэню. Будзе падарунак Розе.

Назаўтра ў офісе, калі Уолтэр падышоў да тэрмасу з халоднай вадой, там стаяла Маргарэт. Яна механічна ўсьміхнулася яму і сказала: “Ня ведала, што ты злодзеі.” Упершыню іх варажнеча выявілася адкрыта. Нечакана Уолтэр зразумеў, што на працы ў яго не было аніводнага сябра. Кунхардт? На яго нельга разьлічваць. А ўсе астатнія: Джэксан, Эйнштайн, Фішэр, Портэр, Кэйнхарт, Рытэр, Віла, Бэрд – яго не любілі. Вядома, у іх хапала розуму хаваць свае эмоцыі – пакуль К.К. не астыне да Уолтэра.

Што ж, нелюбоў хоць штосьці стабільнае і надзейнае. Уолтэр ня мог трымаць аднаго: няпэўных адносін. Можа, таму, што сам ня мог забрацца ў сваіх пачуцьцях, ніколі ня ведаў дакладна, падабаецца яму чалавек або не. Ён адчуваў патрэбу ў любові, але сам быў на яе ня здольны. Як і на шчырасьць. Праўды ў яго словах – ня больш за палову. Разам з тым Уолтэр не дараваў людзям тых жа самых заганаў: ён ведаў, што калі-небудзь яго абавязкова напаткае здрада. Уолтэр панічна баяўся людзей. Неяк у старэйшых класах школы ён схітраваў – надрукаваў у школьным часопісе чужы верш пад сваім імем. Дасюль памятае апошні радок: “І ўсе ўчынкі нашыя ад страху.” Ён ня ведаў большай несправядлівасьці, чым калі настаўнік выкрыў яго падман.

На пачатку лета Уолтэр амаль усе выходныя праводзіў у доме Розы Купэр на Лонг Айлэндзе. Яго раздражняла, што там звычайна ашываліся студэнты з Ейлю і Прынстану. Дома, у Хартфардзе, Уолтар ім зайздросціў чорнай зайздрасцю, а тыя не ўспрымалі яго як роўнага. Што да Розы, дык яна проста мілашка – так лічылі ўсе, нават Уолтэр.

Але міленькія дзяўчаткі звычайна й легкадумныя – у Розы да Уолтэра не было сур’ёзнага пачуцця. Але яго гэта асабліва не хвалявала. У Розы ён завёў шмат карысных знаёмстваў. Тэйлар Овінгтан, Джойс Рэндалф (узыходзячая кіназорка), І. Л. Маківай – усяго каля тузіну прозвішчаў, што ўпрыгожвалі сабой яго адрасную кнігу. Адноўчы ўвечары ён з Аннай Стымсан пайшоў паглядзець фільм, дзе знялася Рэндалф. Не паспелі яны ўладкавацца ў крэслах, як усе бліжэйшыя шэрагі ведалі, што Рэндалф – яго блізкая сяброўка, а яшчэ яна зашмат п’е, распусьнічае і ў жыцці далёка не такая прыгожая, як на экране. Анна назвала яго дзяўчынкой-балбатункай. “Мужчына ты толькі ў адным,” – дадала яна.

Анну Стымсан ён сустрэў у Розы. Рэдактарка часопісу модаў, яна была высокая (амаль 180 сантыметраў), апраналася ў чорныя касцюмы і хадзіла з кічкам, з маноклем, увесь час пазвоньвала цяжкімі ўпрыгожваннямі з мексіканскага срэбра. Яна двойчы выходзіла замуж, адным разам за зорку вэстэрнаў Бака Стронга. У Анны быў чатырнаццацігадовы сын. Яна аддала яго ў, так бы мовіць, “папраўчую акадэмію”.

– Ён цяжкі падлетак, – казалі Анна. – Любіў пастраліць у вакно з дробнакалібернай вінтоўкі, мог запусьціць чым-небудзь цяжкім у чалавека, краў у супермаркеце. Рэдкасны мярзотнік, зусім як ты.

Нягледзячы ні на што, Анна добра да яго ставілася. У хвіліны больш-менш сьветлага настрою яна спагадліва слухала, як Уолтэр жаліўся на свае праблемы і тлумачыў, чаму ён такім стаў. Усё жыццё яго падманвалі. Уолтэр прыпісваў Анне ўсе сьмяротныя грахі, апроч дурноты, і не без задавальнення спавядаўся ёй у сваіх грахах, бо што б ён ні гаварыў, Анна ніколі ня мела маральнага права яго асуджаць.

Уолтэр мог прызнацца: “Я агаварыў Маргарэт перад Кунхардтам. Напэўна, гэта сьвінства, але яна на маім месцы зрабіла б тое ж самае. Між іншым, я не хачу, каб ён яе звольніў – можа, толькі перавёў бы ў Чыкагскае аддзяленьне.”

Або яшчэ такі выпадак: “Я зайшоў у кнігарню, побач стаяў мужчына, і ў нас завязалася размова. Чалавек сярэдніх гадоў, даволі прыемны, вельмі разумны. Я з крамы – ён за мной, крыху наводдаль.

Я пераходжу вуліцу – і ён таксама, я хутчэй – і ён паскарае хаду. Так мы прайшлі кварталаў шэсьць ці сем. Калі ж я нарэшце зразумеў у чым рэч, мне стала цікава, захацелася з яго пазьдзеквацца. Я спыніўся на рагу вуліцы, паклікаў таксі, а пасья павярнуўся і абдарыў небараку працяглым поглядам. Як ён да мяне рынуўся, як зіхацеў ад шчасьця! А я ўскочыў у таксі, ляснуў дзвярыма, высунуўся ў вакно й зарагатаў. У яго на твары застыў такі выраз – глядзець невыносна – як у Хрыста. Не магу забыцца. Скажы мне, Анна, навошта я так? Я нібыта помсціў усім тым, хто крыўдзіў мяне раней, але тут ёсьць яшчэ нешта.” Ён выгаворваўся Анне, ішоў дамоў, засынаў і бачыў сьветлыя сны.

Цяпер яго займала праблема каханьня – збольшага таму, што не лічыў яе за праблему. Тым ня менш, Уолтэр усвядоміў, што ніхто яго не кахаў – і гэтая думка ўпартым малаточкам стукала ў скронях. Але, ён усім абьякавы. Хіба апроч Анны. Ці кахала яна яго? “

– Ну вось, – сказала яна. – Калі б ўсё насамерэч было такім, як здаецца!

Сёння апалонік – а заўтра жаба-рапуха. Здаецца, золата – а апранеш на палец – застаецца зялёны сьлед. Мой другі муж – здаваўся сапраўдным мужчынам, а апынуўся яшчэ адным плюгаўцам. Паглядзі навокал: у гэтым коміне немагчыма паліць фіміям, а люстэркі – яны ствараюць ілюзію, прасторы ілгуць. Уолтэр, усё навокал – падман. Калядныя елкі – з пластмасы, а сьнег – з нафталіну. Унутры чалавека лунае нейкая Душа, і калі мы памрэм, дык ўсё роўна ня будзем мёртвыя, а калі мы жывыя, дык не жывем. І ты хочаш, каб я сказала, ці кахаю цябе? Ня будзь дурнем, Уолтэр, мы нават не сябры...”

Паслухай – гукі вентылятара: ён нешта нашэптвае ў сваім няспынным колавароце: ён казаў, што ты казаў, што яны казалі, што мы казалі – па коле, то марудней, то хутчэй. Стары зламаны вентылятар ломіць цішыню. Пад ягоны гуд павяртаецца назад час. Трэцяга жніўня, жніўня, жніўня!

Трэцяга жніўня, у пятніцу, вось яно – яго імя было ў калонцы Уінчэла: “Акула рэкламнага бізнэсу Уолтэр Рэнні і Роза Купер, спадчыньніца малочнай імперыі Купэр Дэйры Продактс, раець сваім блізкім сябрам набываць рыс.” Уолтэр сам падкінуў гэтую навіну сябру сябра Уінчэла. За сьняданкам у рэстаранцы Уілэна, Уолтэр паказаў газету юнаку-бармэну: “Глядзі – гэта я.” Хлопец паглядзеў на яго такімі вачыма, што ў Уолтэра на душы ўсё засьпявала.

Тае раніцы ён спазьніўся ў офіс, і, калі ішоў праз шэрагі сталоў, здзіўлены, прыглушаны гоман друкавальніцаў радасна казытаў ягоны слых. Тым ня менш, яму ніхто нічога не казаў. Уолтэр палайдачыў гадзінку ў самым узьнёслым настроі, а каля адзінаццатай спусьціўся ў кавярню ўзяць кавы. Там былі тое яго супрацоўнікаў: Джэксан, Рытэр і Бэрд. Калі ўвайшоў Уолтэр, Джэксан падштурхнуў Бэрда, а Бэрд – Рытэра. Усе яны разам павярнуліся да Уолтэра: “Ну, што скажаш, акула?” – спытаў ружовашчокі і заўчасна аблысэлы Джэксан. Двое астатніх зарагаталі. Уолтэр зрабіў выгляд, нібы не пачуў і хуценька заняў тэлефонную будку. “Сьвіньні”, – прагырчэў ён і прыкінуўся, што тэлефануе. І толькі дачакаўшы, нарэшце, покуль яны сышлі, ён сапраўды набраў нумар:

- Роза, я цябе не пабудзіў?
- Не.
- Слухай, ты ўжо праглядала Уінчэла?
- Так.

Уолтэр засьмяяўся: “І адкуль ён узяў гэткую лухту?”

Маўчаньне.

- Што здарылася? Ты неяк дзіўна гаворыш.
- Сур’эзна?
- Ты што, раззлавалася?
- Расчаравалася – толькі і ўсяго.
- У чым?

Маўчаньне. Пасьля паўзы:

- Гэта нікчэмства, Уолтэр. Проста нікчэмства.
- Ты пра што кажаш?
- Бывай, Уолтэр.

Выходзячы з кавярні, ён заплаціў за нявыпітую каву. У будынку была цырульня. Уолтэр сказаў, каб яго пагалілі, не – пастрылі, не – зрабілі манікюр. Ён глядзеў на сябе ў люстэрка, твар быў ці не бялейшы за лязо

цырульніка, і нечакана для сябе зразумеў, што ня ведае, чаго хоча. Роза мела рацыю, ён – нікчэмнасьць. Уолтэр заўсёды ахвотна прызнаваў свае заганы – тады яны як быццам знікалі. Ён зноў падняўся ў офіс, сеў за свой стол і адчуў унутры яго нейкую рану. У гэты момант яму вельмі хацелася верыць у Бога. Па карнізе за вакном паважна крочыў голуб. Некаторы час Уолтэр назіраў, як пераліваецца пад сонцам яго пер’е, як павольна ён ступае з нагі на нагу – і раптам, ня думаючы, што ён робіць, Уолтэр шпурнуў у вакно шклянёе прэс-пап’е. Голуб спакойна перабраўся вышэй, а прэс-пап’е гіганцкай кропляй дажджу паляцела ўніз. У Уолтэра прамільгнула думка – можа, ён каго-небудзь заб’е – ён прыслухаўся, ці не пачуецца аддалены крык, але нічога ня здарылася. Толькі стракатаньне друкарак і стук у дзьверы: “Гэй, Рэні, цябе хоча бачыць К.К.”

– Выбачай, – сказаў Кунхардт, машынальна малюючы нешта залатой асадкай. – Я напішу табе рэкамендацыю, Уолтэр. Як толькі спатрэбіцца.

І вось Уолтэр сам-насам са сваімі ворагамі ляціць у прадоньне ліфту. Яны заціснулі яго – не прадыхнуць, і сярод іх Маргарэт, з блакітнай стужкай у валасах. Яна зірнула на Уолтэра, і на яе твары, ня бляклым і непранікальным, як у іншых, чыталася спачуваньне. Але Маргарэт глядзела і на Уолтэра – і, разам з тым, праз яго.

Усё ішло так, як ён і хацеў – нельга даць сабе думаць іначай. І ў той жа час пад пахай ён трымаў доказ адваротнага: пяньковы канверт з яго асабістымі рэчамі, сабранымі са стала ў офісе. Калі на першым паверсе дзьверы ліфта расчыніліся, Уолтэр ведаў, што яму рабіць: ён мусіць пагутарыць з Маргарэт, папрасіць у яе прабачэньня, маліць пра дапамогу, але яе падхапіла агульная плынь, і яна гублялася паміж ворагаў. Я кахаю цябе, – казаў ён і бег за Маргарэт да выхаду; я кахаю цябе, гаварыў Уолтэр, а з вуснаў не зьятала ані гуку.

– Маргарэт! Маргарэт!

Яна павярнула. Блакітная стужка была пад колер яе вачэй: іх позірк памякчэў. Маргарэт глядзела на яго з сімпатыяй ці са спачуваньнем.

– Маргарэт, – сказаў ён. – Я падумаў, можа, зойдзем куды-небудзь? Хоць бы да Бэні. Памятаеш, як мы любілі хадзіць у яго рэстарачню?”

Яна адмоўна хітнула галавой.

– У мяне спатканьне, я спазьняюся.

– А-а-а...

– Так, я, я спазьняюся, – паўтарыла Маргарэт і пабегла. Уолтэр глядзеў, як яна ляцела па вуліцы, і стужка ў яе валасах блішчэла ў апошніх промнях сонца. Ён толькі правёў яе вачамі.

Ён даўно не праветрываў і не прыбіраў сваё жытло – аднапакаёўку ў доме бяз ліфту ля Грэферсі парк, але Уолтэр наліў сабе выпіць і падумаў: хай яно ўсё коціцца да д’ябла, і расьцягнуўся на ложку. Навошта ўсё гэта? Што ні рабі, колькі ні высільвайся – у выніку ўсё роўна атрымаеш нуль. Усялякі дзень ва ўсялякім месцы ўсе падманваюць, і хто вінаваты? Дзіўна, але цяпер, калі ён ляжаў і прысёрбваў віскі ў шэраватым прышэмку свайго пакою, у яго на душы было так лёгка, – упершыню за немавед колькі часу. Штосьці падобнае ён адчуваў, як заваліў у школе іспыт па алгебры – палёгка, подых свабоды, бо параза – гэта нейкая пэўнасьць, трываласьць, а трываласьць заўсёды супакойвае. Ён кіне Нью-Ёрк, крыху павандруе. У яго заставалася некалькі сотняў даляраў – хопіць, каб дацягнуць да восні.

Уолтэр узяўся разважаць, куды б яму паехаць і адразу ўбачыў – выразна, нібы ў кіно – шаўковыя капялюшыкі, бледна-жоўтыя й вішнёвыя. Невысокія, з разумнымі тварамі мужчыны, апранутыя ў тонкія палатняныя кашулі ў гарохі. Уолтэр заплюшчыў вочы і раптам стаў пяцігадовым

малым – якую асалоду прыносілі ўспаміны пра дзіцячую радасьць, пра хот-догі, пра вялікі бацькаў бінокль. Саратога? Сьвятло згасала, на твар падаў цень. Уолтэр запаліў лямпу, наліў яшчэ кілішак, уключыў румбу на фанографе і пачаў танчыць. Туфлі шоргалі падэшвамі па дыване. Уолтэру часта здавалася, што падвучыся ён крыху – мог бы танчыць прафесійна.

Як толькі сьціхла музыка, зазвінеў тэлефон. Уолтэр разгубіўся – так і застыў на адным месцы, быццам баяўся зьняць слухаўку. Сьвятло лямпы, мэбля – усё ў пакоі раптам замерла. У нейкае імгненьне Уолтэру падалося, што тэлефон нарэшце супакоіўся, аднак усё паўтарылася наноў: яшчэ гучней, яшчэ настойлівей. Уолтэр зачэпіўся за зэдлік, зьняў слухаўку, яна выслізнула, але Уолтэр падхапіў яе: “Алё?”

Тэлефанавалі па міжгорадзе: з маленькага гарадку ў Пенсільваніі, назву якога ён не расчуў. Спачатку – трэск у апарате, а потым данесься адрывісты, незнаёмы голас, незразумела, мужчынскі ці жаночы:

– Дабрыдзень, Уолтэр.

– Хто гэта?

Замест адказу Уолтэр пачуў рытмічнае глыбокае дыханьне. Сувязь была проста выдатная – незнаёмец нібы стаяў у яго за сьпінай і гаварыў яму на вуха.

– Я не люблю жартаў. Хто гэта?

– Ты ведаеш мяне, Уолтар. Мы даўно знаёмыя.

Шчаўчок – і ўсё.

Цягнік прыйшоў у Саратогу ноччу ў дождж. Уолтэр амаль усю дарогу праспаў. Ён узмакрэў у задушлівым вагоне. Яму сьніўся стары замак, дзе жылі толькі старыя індыкі. У наступным сьне яму зьявіліся бацька, Курт Кунхардт, нехта бяз твару, Маргарэт і Роза, Анна Стымсан і тоўстая дзівачка з дыямантавымі вачыма. Ён стаяў на доўгай, пустой вуліцы. Да яго набліжалася працэсія марудных, падобных на катафалкі машынаў. Іншых прыкметаў жыцьця ў горадзе не было. І ўсё ж Уолтэр ведаў, што з кожнага вакна нябачныя вочы прагна глядзелі на яго галізну. Ён апантана замахаў першаму лімузіну. Машына спынілася ля яго, і Уолтэр убачыў свайго бацьку: той гасьцінна адчыніў яму дзьверцы. Ён закрычаў: “Тата!” – і кінуўся да лімузіна, але дзьверцы нечакана зачыніліся. Моцным ударам Уолтэру растружыла пальцы, а бацька высунуўся ў акно і, надрываючыся ад сьмеху, шпурнуў вянок з ружаў. У другой машыне была Маргарэт, у трэцяй – жанчына з дыямантавымі вачыма (а ці ня міс Кейсі гэта, старая настаўніца алгебры?), у чацьвёртай – містэр Кунхардт і яго новы пратэжэ – істота бяз твару. Кожныя дзьверкі адчыняліся й зачыняліся – усе рагаталі і кідалі ружы. Працэсія павольна рушыла далей. А Уолтэр заходзіўся крыкам, патанаў у акіяне ружаў, шыпы ранілі яго цела, і раптам залева растружыла бутоны і вымыла з іх на лісьце бледную кроў.

Па пільным усхваляваным поглядзе жанчыны, якая сядзела насупраць, Уолтэр зразумеў, што крычаў у сьне. Ён сарамяжліва пасьміхнуўся, і жанчына, як яму падалося, зьбянтэжана адвяла вочы. Яна калека – на левай назе ў яе аграмадны чаравік. На вакзале ў Саратозе ён дапамог суседцы па купэ данесьці багаж. Яны ўзялі таксі на дваіх, але ўсю дарогу маўчалі – кожны сядзеў ля свайго вакна, глядзеў на дождж і праз яго – на размытыя агні гораду. Некалькі гадзінаў таму ў Нью-Ёрку ён зьняў з рахунку ўсе грошы, зачыніў кватэру і нікога не папярэдзіў, куды едзе. Больш за тое, тут яго ня ведала аніводная душа – і гэта было прыемна ўсьведамляць.

Адміністратар гатэлю сказаў, што месцаў няма, бо шмат народу прыехала на скачкі, і, да таго ж, у горадзе праходзіць канфэрэнцыя медыкаў. Ён, на жаль, ня ведае, дзе яшчэ можна пераначаваць. Магчыма, заўтра што-небудзь вызваліцца.

Таму Уолтэр і пайшоў у бар. Спаць усё адно няма дзе, дык можна напіцца. У бары, вельмі вялікім, сьпякотным і шумным месцы, ішло фантастычнае летняе шоў: дамы ў пясцовых баа, маленькія жакеі і бледныя мужчыны з гучнымі галасамі, танна і безгустоўна апранутыя. Пасьля некалькіх келіхаў шум даносіўся як здалёк. Уолтэр азірнуўся і ўбачыў сваю спадарожніцу. Яна ў адзіноце наструнена сядзела за столікам і піла мятны лікёр. Яны ўсьміхнуліся адно аднаму. Уолтэр падышоў да яе.

– Мы з вамі недзе сустракаліся, – сказала яна, калі Уолтэр падсеў да яе. – Вы, пэўна, прыехалі на скачкі?

– Не, – каротка адказаў ён. – Проста адпачыць. А вы?

Яна падціснула вусны. Вы, мабыць, ужо заўважылі – у мяне зьнявечаная нага. Ну, не рабіце выгляд, што здзівіліся – усе бачаць.

– Мой доктар будзе выступаць на гэтай канферэнцыі, казаць пра мой выпадак – ён нейкі ўнікальны. Божа, як я баюся. Мне прыйдзецца паказаць сваю нагу.

Уолтэр сказаў, што яму яе вельмі шкада. Яна адказала:

– Усё ў парадку. Для мяне паездка – невялікія вакацыі.

– Я шэсьць год не вязджала са свайго гораду. Апошнім разам я правяла тыдзень у Бэр Маўнтан Ін.

У яе былі чырвоныя, прышчаватыя шчокі. Блізка пасаджаныя вочы ліловага колеру глядзелі вельмі ўважліва, здавалася, зусім не міргалі. На безыменным пальцы блішчэў залаты пярсцёнак – сьмешна, гэтым нікога не падманеш.

– Я працую прыслугай, – адказала яна на пытаньне Уолтэра. – У гэтым няма нічога дрэннага – годны спосаб зарабляць грошы. Ды й мне падабаецца. У маіх гаспадароў расьце цудоўны хлопчык Роні. Я клапачуся пра яго лепш за родную маці – і ён мяне любіць больш за яе – ён сам казаў. А тая, яна рэдка бывае цывязрозай.

Слухаць гэта было цяжка, але Уолтэра раптам ахапіў страх застацца сам-насам з сабой, і ён сядзеў, піў і размаўляў з ёй, як некалі з Аннай Стымсан. Адным разам ёй нават давялося цыкнуць на Уолтэра – ён амаль крычаў, і людзі навокал пачалі на іх азірацца. Уолтэр адказаў, што яму ўсё роўна – хай ідуць да д’ябла. Яго мозг быццам зрабіўся шклянны, а выпіты віскі ператварыўся ў малаток. Ён адчуваў, як аскепкі круцяцца ў яго галаве, і карцінка расплываецца, скажаюцца вобразы. Калека, напрыклад, здавалася не адной, а некалькімі асобамі: Ірвінгам, маці Уолтэра, чалавекам па прозьвішчы Банарт, Маргарэт і іншымі людзьмі. Усё больш і больш Уолтэр упэўніваўся: жыцьцёвы досьвед – гэта кола, ні на што ў жыцьці нельга забыцца.

Бар зачыняўся. Яны падзялілі рахунак, чакалі рэшты і маўчалі. Позірк яе ліловых немірготкіх вачэй не выдаваў ніякіх эмоцыяў, але ён адчуваў, што жанчына хавала ледзьве ўлоўнае хваляваньне. Прыйшоў афіцыянт, яны ўзялі рэшту, і яна прапанавала: “Калі хочаце, можаце падняцца да мяне”. Яе твар пайшоў чырвонымі плямамі. “Вы казалі, вам няма дзе спыніцца.” Уолтэр узяў яе руку ў сваю. Жанчына адказала яму краднальнай сарамлівай усмешкай.

Яна выйшла з купальні ў адным толькі лёгкім халаціку цялеснага колеру і прынесла з сабой моцны пах таннай парфумы. На зьнявечанай назе чарнеў вялізны чаравік. І Уолтэр зразумеў, што ня здолее. Ён ніколі яшчэ так не шкадаваў сябе – гэтага яму не даруе нават Анна Стымсан.

– Не глядзі, – сказала яна дрыготкім голасам. – Я саромеюся – нікому не паказваю сваю нагу.

Ён адварнуўся да вакна. Там пад дажджом шапацела густое лісьце вязаў, і мігцелі белыя сполахі бліскавіцаў.

– Усё, – сказала яна.

Уолтэр не паварухнуўся.

– Усё, – нярвова паўтарыла яна. – Патушыць сьвятло? Можа, табе зручней у цемры?

Уолтэр падышоў да краю ложку і нахіліўся, каб пацалаваць яе ў шчаку.

– Ты вельмі мілая, але ...

Яго перарваў тэлефон. Жанчына зьнямела паглядзела на Уолтэра.

Божа, – прамовіла яна і прыкрыла рот далоньню, – гэта міжгорад! Нешта здарылася з Роні! Ён захварэў, ці – алё? – Каго? Рэні? – Не-не. Вы не туды...

– Гэта мяне, – сказаў Уолтэр, беручы слухаўку. — Уолтэр Рэні слухае.

– Дабрыдзень, Уолтэр.

Манатонны, далёкі, незразумела, жаночы ці мужчынскі голас працяў яго наскрозь. Перад вачыма ўсё паплыло, над вуснамі зьявіліся кропелькі поту.

– Хто гэта? – спытаў Уолтэр настолькі запаволена, што словы не вя- заліся адно з адным.

– Ты ведаеш мяне, Уолтэр. Даўно ведаеш.

І маўчаньне – на тым канцы паклалі слухаўку.

– Цікава, адкуль яны ведалі, што ты ў мяне? – спытала жанчына. – Няўжо благія навіны? У цябе такі выгляд, нібыта...

Уолтэр прыпаў да яе, прытуліўся і прыціснуўся мокрай шчакой да ейнай мокрай шчакі.

– Абдымі мяне, – прасіў ён, разумеючы, што можа яшчэ плакаць. – Абдымі, калі ласка.

– Бедны хлопчык, – гаварыла яна, гладзячы яго па сьпіне. – Мой бед- ны хлопчык, мы з табой такія адзінокія ў гэтым сьвеце, так?

Неўзабаве Уолтэр заснуў у яе абдоймах.

З таго часу ён больш ня спаў. Ня мог заснуць і цяпер. Не дапамагло нават ляготнае гудзеньне вентылятэру. У ім Уолтэру чуўся грукат колаў: ад Саратогі да Нью-Ёрку, з Нью-Ёрку у Нью-Арлеан.

У яго не было падставаў ехаць менавіта ў Нью-Арлеан, толькі што гэта зусім чужы, далёкі горад. Круцяцца чатыры пялёсткі вентылятэру, колы і галасы, зноў і зноў. І раптам ён зразумеў, што гэтае заганнае кола ніколі, ніколі ня спыніцца.

Па сьцёкавых трубах лілася вада, над галавой чуліся крокі, у холе зьвінелі ключы, аднекуль зьнізу далятаў голас дыктара, за дзьвярыма малое дзяўчо пыталася: чаму? Чаму? ЧАМУ? І ўсё ж у пакоі панавала цішыня. У сьвятле, якое тачылася праз аконную фрамугу, яго ногі зда- валіся ампутаванымі скамянеласьцямі. Бліскучыя пазногці – дзесяць маленькіх люстэркаў з зеленаватым адлівам. Уолтэр сеў на ложку, вы- цер рушніком пот. Больш за ўсё яго цяпер палохала спёка, бо праз яе ён востра адчуваў сваю бездапаможнасьць. Уолтэр адкінуў рушнік, той упаў на абажур і разгайдаў яго. У гэты момант зазьвінеў тэлефон. Ён зьвінеў і зьвінеў. Настолькі гучна, што Уолтэр не сумняваўся: чуе ўвесь гатэль. Хутка ў дзьверы яго пакою будзе ламіцца пройма народу. Таму ён зарыўся тварам у падушку, заткнуў вушы і сказаў сабе: ні пра што ня думай, ні пра што, апроч ветру.

*Пераклаў з ангельскай
Алесь Мартынаў.*